

Međunarodni Savez kršćanskih sindikata

(Uz najnoviji službeni prikaz njegova rada u periodu 1928.—1932.*)

NAKON svjetskoga rata, kad se kapitalizam počeo sređivati unutar državnih granica na nacijskoj, a između i iznad država na internacijskoj bazi, našao se radnik, uposlenik, namještenik uglavnom nezaštićen i prepušten vlastitoj brizi. Zaposlen poslije rata zbog nagloga razvijanja industrije, građenja, proizvodnje, silne cirkulacije kapitala, danas se našao nezaposlen, no bez svoje odgovornosti. Jer on nije htio raditi i mnogo i snažno za kruh svoj svagdašnji samo godinu dana, pet godina, pa da se onda nađe i bez posla i bez kruha. Smatrao je, da se poštenim radom uvijek može živjeti i osigurati do smrti. Liberalni i materijalistički duh kapitalizma tražio je dobit i u toj je tražnji bio gramziv, nečovječan, iskorišćivao snagu i količinu rada do maksimalne mogućnosti, bez truna mudrosti i zrelosti. Kapitalizam poslijeratnih godina dokazao je za svagda, da u njemu ne vlada ni poštenje ni pamet nego okrutna, neodgovorna sebičnost. Nezaštićeni radnik i namještenik iskorišćivan je temeljito i sustavno, znanstveno. Praktično je racionalizacija imala za cilj maksimalnu dobit znanstvenim maksimalnim iskorištenjem ljudske snage uz minimalnu nagradu. Radnik i namještenik morao je to osjetiti i vidjeti već u početku nemoćan, bolestan, napušten. Zato se organizovao.

Ovdje će biti riječi o međunarodnom Savezu Kršćanskih Sindikata, koji vuče svoju lozu još od 1908. godine, ali dobiva snažan zamah tek nakon rata po planovima utvrđenima na Kongresima u Hagu (1920.), Innsbrucku (1922.), Luzernu (1925.), Miinchenu (1928.) i Antwerpenu 1932.

On »stavlja razvijanje svoje snage i svoga utjecaja kako u prošlosti tako u budućnosti u službu radništva sviju zemalja. Ide za rješanjem socijalnih problema današnjih i sutrašnjih prema kršćanskim načelima. Upotrijebit će svu svoju snagu, da iz kapitalističko-mamonističkog nereda sadašnjice dođe u svjetskom gospodarstvu do zdravoga rada, koje priznaje dostojanstvo i visoki značaj svakoga duševnoga i tjelesnoga rada i radu daje mjesto, na koje ima potpuno pravo.«¹

* Die Arbeit der christlichen Gewerkschaftsinternationale 1928 - 1932., Internat. Bund der christl. Gewerkschaften, Utrecht —> iDrift 12. To zbilja sjajno opremljeno djelo od kakovih 600 stranica stoji u platnu samo 2,50 guldena. Najtoplije preporučamo.

¹ Die Arbeit d. christl. Gewerkschaftsinternationale 1925.-28., Vorwort.

Socijaliste i boljševici protivnici kršćanske Internacionale.

U tome vrlo teškom i komplikovanom radu i nastojanju organizovani kršćanski radnici nailaze na poteškoće nesamo kod organizacija poslodavaca, nesamo kod kapitalističkih vlada nego, što je najparadoksnije, kod onih, koji su udarili monopol na brigu za radništvo, kod socijalista. Socijalisti iskorišćuju mnogu priliku i mnoge puteve, da organizovani kršć. radnici ne bi došli po svojim delegatima i predstavnicima do odlučnog položaja, utjecaja i odlučne riječi. Naročita se bezobzirnost socijalista pokazuje u Genevi u instituciji Internacionalnoga ureda rada (BIT), u kojoj hoće da gospodare u ime svih radnika svijeta u upravnom savjetu, u komisijama, administraciji, pa onda u različitim organima, odborima Lige Naroda. Ne ovisi doduše sve o njima, pa ni rezultati, ali je njihova nesolidarnost očevidna.

Za ovakav postupak karakteristična je izjava fašističkoga radničkog zastupnika Rossoni-ja² u diskusiji o njegovu mandatu, koji je osporen od socijalista i Internacijskoga Kršć. Saveza. »Ne razumijem solidarnost kat. delegata sa socijalistima. Već sam jednom ranije rekao, da se tu nalazi davao s dobrim Isusom. Htio bih o tome čuti nekoliko riječi od vode međunarodne katoličke organizacije. Za svoju požrtvovnost za stvari Amsterdama (— socijalistička internacionala u Amsterdamu!) bit će lijepo nagrađeni! Taj isti Amsterdam, koji protestira protiv mojega mandata, ne će katoličke delegacije u upravnom savjetu. To je monopol! Oni (= socijalisti) hoće monopol, jer je ovaj puta njima u prilog, ali ne će da čuju za njega, kad je proti njima upravljen. Ako se ovdje radi o različitim sindikatskim tendencijama, zašto se ne uzme u upravni savjet i sindikatska manjina (misli katoličke delegate)? Ako ne ćete uzeti fašističkoga đavla, uzmite barem dobre prijatelje katoličkog gibanja. Ali i toga vi ne ćete. Kad bi ovdje sutra bili boljševici, vi ih ne biste primili, a kad bi boljševici bili na vašem mjestu, pokazali bi vam vrata, jer bi oni tada imali vlast. Vaše shvaćanje, socijalisti, uvijek je bilo takovo: ako vi zapovijedate, hoćete, da svi slušaju, a kad ne možete zapovijedati vi, onda protestirate u ime slobode. To je komedija, koja mora prestati.«

Bilo je više pregovora između socijalista i Međunarodnoga Kršć. Saveza, da uđe kršćanski delegat u upravni savjet BIT-a u Genevi, i dok su neki vođe kao n. pr, nedavno umrli Albert Thomas objektivno priznavali opravdanost zahtjeva Kršćanskoga Saveza, socijalistički se delegati nisu na to obazirali. Zaključkom kongresa amsterdamske socijalističke internacionala u Stockholmu 1930, određeno je, da zastupnici amsterdamskoga pravca imaju dati svoj glas samo za zastupnike socijalističkih sindikatskih organizacija kod izbora za upravni savjet BIT-a. Što se tiče

² Ibidem, str. 54. - 55.

MEĐUNARODNI SAVEZ KRŠĆANSKIH SINDIKATA

izbora u različite komisije, slobodni su se odlučiti prema slučajnim prilikama. Time se manjini od blizu 3 milijuna kršć. radnika uskraćuje svako pravo.

Međutim »tko računa s činjenicama, mora, hoće, ne će, uvažiti nesarno naše postojanje nego i naš rad i utjecaj«³ veli glavni tajnik Međunarodnoga Udruženja Kršć. Sindikata Serrarens.

To priznaju i najveći protivnici. Tako piše n. pr. moskovski mjesečnik »Crvena sindikatska internacionala«:⁴ »Kršćansko sindikatske gibanje srazmjerno je mlado. Obično ne drže do njega puno. Ne priznaju ga. Pače i u zemljama, u kojima je to gibanje postiglo veće ili manje značenje, literatura o njemu pokazuje velike nedostatke. Ipak se ne može opravdati takovo držanje prema pokretu, koji udružuje u različitim zemljama 2—3 milijuna radnika. U Njemačkoj, Nizozemskoj, Belgiji, Mađarskoj i Poljskoj kršćanske su organizacije velike te mnogo znače u općem radničkom gibanju. U Francuskoj, Austriji, Čehoslovačkoj i Švicarskoj ne znače doduše isto toliko, ali i tamo su moć, o kojoj treba voditi računa i koja se ne može mimoći.

Važno je prvenstveno to, što se kršć. sindikatske organizacije još nisu preživjele nego su naprotiv vrlo aktivne na svim područjima sindikatske djelatnosti. Nakon rata stvorili su internacijsku organizaciju...

U mnogim je zemljama uspelo kršćanskim savezima srazmjerno lako okupiti činovnike i namještenike. Oni rade uspješno među kućnim namještenicima, kućnim radnicima i spretno prodiru u industrijske grane, gdje su pretežno zaposlene žene. U Belgiji je n. pr. oko 35.000 organiziranih tekstilnih radnica. Kapitalistička racionalizacija, koja ima za posljedicu pojačani priliv žena u produkciji, stvara još povoljnije izgleda za prodiranje u radničke mase, ako im se revolucijske klasne organizacije još u pravi čas ne usprotive. Ne smiju se zatvarati oči pred opasnosti, koja prijete radničkoj klasi od razornog utjecaja kršćanskih organizacija. Time bi revolucijski elementi slobodnih sindikata počinili upravo zločinstvo. Tko se hoće proti neprijatelju uspješno boriti, mora ga poznavati.«

Činjenica je, da se o radu kršćanskih radničkih organizacija malo piše. Činjenica razumljiva, ako se uzme u obzir kapitalističko, socijalističko i židovsko novinstvo. Konačno pisanje i nepisanje tog novinstva nije ni važno za taj rad.

Organizacija kršćanske Internacionale.

Obuhvaća centrale Belgije, Njemačke, Francuske, Jugoslavije, Luksemburga, Nizozemske, Austrije, Švicarske, Španije, Čehoslovačke, Mađarske, Poljske i Finske.

Ibid., str. 8.

¹ Ibid., str. 9.

Na Njemačku je otpadalo u godini 1932. više od milijun članova (1.335.000), na Belgiju oko 240.000, na Nizozemsku oko 290.000, Austriju oko 120.000, na Jugoslaviju samo 3.800 članova.

Godine 1927. pristupio je Internacionali švicarski savez evangeličkih radnika i namještenika sa 9000 članova.

Osim ovih organizacija, učlanjenih u Internacionalu, ima organizacija, s kojima je Internacionala u vezi, ali koje nijesu pristupile Savezu iz izvjesnih razloga. Tako u Litvi, Letoniji, Estoniji, Španiji, Irskoj, Kanadi, Udruženim državama, Meksiku, Argentini, Braziliji, Chile-u postoje kršćanske sindikatske organizacije.

Sveukupni broj muških i ženskih članova u kršćanskim organizacijama radnika i namještenika iznosi oko 3 milijuna.

Vodstvo je Internacionale po pravilima u rukama odbora, u koji ulaze zastupnici svih zemaljskih centrala. Odbor bira između sebe predsjedništvo. Najvažnija mjesta imaju u rukama zastupnici najvećih organizacija. Među tim zastupnicima ističu se poznati radnici: Scherer (Švicarska), Otte (Njemačka), Zambold (Francuska), Serrareims (Holandija), Pauwels (Belgija), Gostinčar (Jugoslavija) itd.

I predsjedništvo i odbor sastaju se u raznim mjestima na rješavanje konkretnih pitanja.

Tako je predsjedništvo, birano za period 1925. do 1928., održalo 6 sjednica redom u Luzernu, Parizu, Kolnu, Stuttgartu, St. Gallenu i Utrechtu.

Odbor u periodu 1928. - 1932. držao je 5 sastanaka redom u Miinchenu, Genevi, Berlinu, Bordeaux-u i Komigswmtenu.

Stalno sjedište internacionalnog kršćanskog radničkog gibanja jest Utrecht u Holandiji, u kojem radi jedan od najaktivnijih zatočnika njegovih, generalni sekretar Internacijskoga Saveza, Serrarens.

Tu je knjižnica s knjigama i listovima. Ovdje se uređuje novinska služba, izvještaji i informacije.

Novinska služba stoji u vezi sa 650 novina u Evropi i van nje.

Posebni mjesečnik izlazi na njemačkom, francuskom i nizozemskom jeziku.

Izdaju se sredstva za propagande, priređuju izložbe, serije slika i t. d.

Rad kršćanske Internacionale: a) vlastiti kongresi.

Da bi se barem približno mogao obuhvatiti rad ovoga Saveza, iznijet ću uglavnom pogled toga golemog i napornoga rada, koji dobiva svoj najefektniji izraz na kongresima. Među svim zanimljivim i mnogobrojnim izvještajima o stanju organizacija u pojedinim državama, o izvještajima pojedinih specijalnih odbora, o vezama s pojedinim državama, radovima u Genevi u Ligi naroda, najvažnija su predavanja o pojedinim svjetskim problemima, koja pojedinci temeljito izrađuju, i na osnovu kojih specijalni odbori donose primjedbe, zaključke i planove pred kongres, a taj onda određuje konkretni rad za budućnost.

Tako četvrti kongres održan u Miinchenu 1928. rješava problem industrijske koncentracije.

Friedrich Baltrusch, član predsjedništva kršćanskih sindikata Njemačke govori o »Nacijskoj koncentraciji i zakonodavstvu«.

Herman Amelink, generalni sekretar kršć. sindikata Holandije govori o »Internacijskoj koncentraciji«.

Hugo Haan, provizorni vođa internacijskog instituta za racionalizaciju u Genevi o »Racionalizaciji uopće i njenom gospodarskom značenju«.

Jules Zirnheld, predsjednik Kršćanskoga Radničkog Saveza (Francuska) o »Posljedicama racionalizacije i zadacima države i sindikatskih gibanja.«

Henri Pautvels, generalni sekretar sindikata Belgije o »Stanju i zadacima internacijske socijalne politike«.

Peti kongres održan 1932. u Antwerpenu nastavlja. *Dr. Brauer*, direktor instituta za socijalne znanosti i profesor socijalne politike na univerzitetu u Kolnu govori o »Svjetskim gospodarskim i političkim problemima u svjetskoj krizi«.

J. Nauta, Amsterdam, »Socijalna politika u doba racionalizma«.

H. Pauwels, »Državna pomoć i samopomoć prema nezaposlenosti«.

G. Tessier, Francuska, »Gospodarski i socijalni odnosi u kolonijama i drukčije kulturno zaostalim zemljama«.

Nemoguće je iznijeti makar ukratko sadržaj tih velikih i temeljitih predavanja, koja jasno iznose gospodarsko-političku krizu svijeta, silnu borbu radništva i kapitalista, stanje država itd.

Iznijet ću samo neke zaključke kongresa, koji se odnose na gornje probleme.

»ZADACI DRŽAVE« (s obzirom na koncentraciju, racionalizaciju i socijalnu politiku).

1) Država morfi priznati sindikate kao zastupnike radništva i pomagati njihova nastojanja oko popravka položaja najvećega dijela naroda. Mora zato osloboditi od svakog sapinjanja pravo udruživati se i čuvati vršenje toga radničkog prava od svakog nasilja ...

5) Država mora obvezati poslodavce, da plati uposlenicima, koje zbog racionalizacije otpuste iz službe, odštetu i to u razmjeru s vremenom, što ga provedoše radeći u odnosnoj industriji.

6) Ona mora ratificiranjem i provadanjem međunarodnih ugovora, što ih predloži Međunarodna Organizacija Radnika, nastojati, da radništvo, zaista i bude tako zaštićeno.

7) Ona mora donijeti posebne odredbe za zaštitu porodice napose s obzirom na školstvo, higijenu stanova te dječji i ženski rad i t. d.⁵

»ZADACI INSTITUCIJA SAVEZA NARODA

1) Međunarodna organizacija rada (BIT) mora energički i dalje istraživati, kakovu zaštitu radništva traži racionalizacija, te širiti ispravne pojmove racionalizacije preko svoga međunarodnoga instituta za racionalizaciju.

2) Savez naroda mora po prijedlogu ženevske svjetske gospodarske konferencije i uz pomoć vlada preko svoga gospodarskog odjeljenja kao i preko

⁵ Ibid., str. 348. - 9.

BIT-a istraživati uslove rada, utjecaj koncerna, velikih poduzeća i kartela na narodnoj ili međunarodnoj bazi na tehnički napredak, cijene i potrošnju.

3) Savez se naroda mora pobrinuti jednom međunarodnom odredbom, da bude u svim zemljama provedeno registriranje i publiciranje različitih trustova, koncerna, kartela. Isto tako i internacijskih. O tom treba da vodi računa jedan organ Saveza naroda.«⁷

»RACIONALIZACIJA

1) Sa žalošću konstatiramo, da racionalizacija služi još uvijek koristi relativno male skupine, a ne za opće dobro. Ipak se mora priznati, da racionalizacija omogućuje bolje zadovoljenje potreba čovječanstva.

2) Opasnost monopola, koji cijene diže ili ih drži na pretjeranoj visini trustovima, kartelima i koncernima, stvarno postoji i koči dobro zadovoljavanje potreba.

Na osnovu toga tražimo ovo:...

c) Zakonski utvrđenu kontrolu i nadzor vlasti, koja si uzima pravo u određenim slučajevima zahvatiti u sve poslove industrijskih udruženja ...

6) Četrdesetnaesatni tjedan kao sredstvo, da se trajno ili za dulje vremena predusretne još veća nezaposlenost, ne može zadovoljiti. (O ovome je bilo mnogo diskusije) ...

7) Današnja svjetska gospodarska kriza, za koju je racionalizacija samo djelomično odgovorna, prije je kriza prodaje nego kriza produkcije. Uzroci su prije svega... u carinskoj politici (uvoznim carinama, kontingentiranju, dumpingu, itd.) unutrašnjim političkim prilikama po mnogim državama i padu ^{^^^^}kupovne moći nižih slojeva .. «⁷

1 UREDNIŠTVO „ŽIVOTA“
i * ZAGREB 1/147

»KOLONIJE.

1) Kolonizatorni rad mora imati za ^{wWJUM Iff} i)HltWlHft n&PbSd kIU-⁷šem kulturnom stupnju, boljim religioznim, moralnim, duhovnim, obiteljskim i socijalnim odnosima.

2) Iskorišćivanje ma kojega područja samo je onda pravedno, ako služi općim interesima i dobru naroda toga područja.

3) Fizičko i moralno silenje na rad rijetko odgovara gornjoj sursi, doводи do ponizivanja ličnoga dostojanstva i stoga je bez svake moralne i odgojne vrijednosti... «⁸

Rad kršć. Internacionale: b) u Savezu Naroda.

Međutim nije dosta na kongresima i sjednicama temeljito iznositi stanje, poglede, planove, nego svemu tome valja dati konkretnu životnu formu, treba pokazati uspjeh,

[•] Ibid., str. 349. - 50.

⁷ Die Arbeit der christlichen Gewerkschaftsinternationale 1928 - 1932., str. 316. - 318.

⁸ Ibidem str. 395 - 396.

MEĐUNARODNI SAVEZ KRŠĆANSKIH SINDIKATA

Promatrajući ovaj dio rada, prave borbe, opažamo, kako tolika važna pitanja: osiguranja, noćnoga rada žena, zaštite bolesnih, rada djece, nedjeljnoga počinka, minimuma plaće i sva druga pojedina pitanja, koja skupa čine teški život jednog namještenika, znače strahovite probleme, kojih rješenje dovodi do stotine kompromisa, beskrajnih rasprava i natezanja.

To je onaj dio rada, u kome se sastaju svi odlučni faktori: vlade, poslodavci i uposlenici.

Tri grupe čine internacijsku organizaciju rada u Genevi: delegati vlada po dvojica, po jedan poslodavac i po jedan radnički zastupnik na svaku državu. Tu se vodi prava borba, za koju je Don Sturzo jednom rekao da se »zajednički može raditi, ako obje strane stoje jednako, a ne, ako je jedna na koljenima.« Član 13. ugovora o svjetskom miru kaže, da svjetski mir nije moguć bez socijalnog mira. Kako će biti socijalnog mira, ako poslodavci ne smatraju radnika suradnicima!

Sv. Toma Akvinski kaže, da ne može biti mira, dok jedna strana svojom premoći nameće svoju volju. »Ako hoće konačno poslodavci priznati uposlenike suradnicima, koji imaju pravo na suvodstvo u produkciji, onda će stvoriti temelj industrijskog mira.«

» . . . i, kad je jedan osamljeni poslodavac pokazao svoju dobru volju time, što se složio sa pogodbom o minimalnim plaćama, smatran je kao izdajica.

Na kakvo socijalno držanje poslodavaca na radničkim konferencijama jedva se može računati prema sadašnjem iskustvu⁹ tuži se g. 1928. generalni tajnik M.S.K.S., Serrarens.

Pa tek onda kad je^{no} pitanje i bude rješeno na ovim konferencijama, onda dođe još jedno mučno pitanje: ratifikacija ugovora sa strane vlada pojedinih država, uzakonjenje odredaba.

Vlade znaju obećati pa onda izvrše, kad im se sviđi, ili ne izvrše ništa. Druge opet interpretiraju ugovore, kako hoće, i nitko im ne može ništa. Ima država, koje nisu ratificirale do danas ni jednoga ugovora. Najgore je u kolonijama, jer tamo nema kontrole.

Beskrajno je dug i mučan put od nesreće, koja radnika tišti, do zakonske odredbe, koja predviđa ublaženje ili onemogućuje te nesreće.

Pa čak je dug i put, dok jedno pitanje rođeno na međunarodnoj konferenciji rada, tom čudnom parlamentu svijeta, dozrije za rješavanje.

Uveden je sistem dvostrukoga savjetovanja, t. j. svako se pitanje obrađuje u dvije konferencije. Drugim riječima može proći i tri godine od jednoga prijedloga do međunarodnog ugovora i njegove ratifikacije!

Iznijet ću samo neke probleme iz radne peridde 1929. - 1932. u međunarodnoj organizaciji rada.

⁹ Die Arbeit der christlichen Gewerkschaftsinternationale 1925. - 1928., str. 48, Por. ib., str. 47.

Tako »Daljnje mjere za zaštitu mornara« budu usvojene sa 48 proti 25. Međutim jedan glas premalo da bi bila dvotrećinska većina. I »mjere« su propale zbog jednoga glasa.

Onda se govorilo o prisilnom radu urođenika, temi vrlo škakljivoj. To je pitanje obrađivano više puta već od g. 1922. Tek je 1930. došlo do zaključka primljenog s 93 prema 0, ali se nekoliko kolonijalnih država uzdržalo od glasanja zbog toga, što se prisilni rad svodi na 60 dana, i što se zabranjuje upotreba vojske za prisiljavanje.

Većinom prijedlozi dožive izmjene, kompromise, neki ne dobiju potrebne većine, da bi došlo do međunarodnog ugovora i ratifikacije.

Zanimljivo je promotriti, što se sve govori na tim konferencijama. Evo n. pr. u problemu nezaposlenosti i svjetske gosp. krize! Jedan francuski zastupnik poslodavaca kaže, da u vrijeme krize svatko mora pridonijeti žrtvu, pa ma kako bila teška. Kapital da je podnio već mnoge osjetljive žrtve. Prema tome i radnička klasa treba pridonijeti malu žrtvu! Kao da radnička klasa pri svim krizama obično ne prolazi najgore!

Kako se vidi, tu čeka veliki zadatak Međunarodni Savez Kršćanskih Sindikata, koji je tu svoju zadaću i shvatio. Jer su na svim ovim konferencijama zastupnici njegovi postupali odlučno i nastojeći provesti zaključke svojih kongresa.

Osim rada na kongresima, održavanja veza sa zemaljskim centralama, posjećivanje, studiranja, propagande rada na internacijskoj konferenciji rada, Internacijski Savez Kršćanski Sindikata sudjeluje u svim mogućim međunarodnim organima, konferencijama, komisijama, u kojima može koristiti ciljevima radnika, uposlenika i općem dobru.

U gospodarskoj organizaciji Saveza naroda, u odboru Saveza naroda za zaštitu žena i djece, odboru Saveza naroda eksperata higijene za zaštitu djece, internacijskom udruženju za socijalni poredak, internacijskom institutu za racionalizaciju, međunarodnom udruženju za popravak rada itd.

Kršćanska Internacionala i radnice.

Međunarodni Savez Kršćanskih radničkih organizacija priklanja naročitu brigu pitanju radnica. Paralelno s kongresima Saveza rješavaju se na posebnim međunarodnim konferencijama specijalna pitanja radnica, stvaraju se zaključci, što se podnose kongresu Saveza, koji ih onda usvojivši smatra sastavnim dijelom svoga rada.

U izvještajima internacijske konferencije za kršćanske radnice za period 1925. - 1928. gospođica M. Lafeuille (Paris) govori o »Djelovanju kršćanske sindikatske organizacije u interesu žena«; gospođica Baers (Brüssel) o »Posljedicama racionalizacije za uposlene žene u zdravstvenom pogledu«, gđica Amann (Berlin) o »Posljedicama racionalizacije za uposlene žene u gospodarskom pogledu«.

U periodu 1928 - 1932 gđica Amann govori o »Osnovama prava radnica«, gđica Graff (Paris) o »Razvitku radničke plaće u posljednjim godinama«.

MEĐUNARODNI SAVEZ KRŠĆANSKIH SINDIKATA

U temeljitom predavanju gđice Baers čitamo sve, što može biti u vezi s higijenom radničina rada, i onda lako konstatujemo, kako smo još daleko u najelementarnijim stvarima, i kako je vrlo često što veći profit univerzalni cilj rada.

»Čini nam se«, veli gđica Baers, »da se premalo obazire na higijenu rada s obzirom na ženu, koja vuče za sobom važne probleme.

1) Racionalan uređaj radnih prostorija... Uklanjanje industrijske prašine, uređena temperatura, ventilacija, podesna rasvjeta, odstranjenje škodljivih plinova itd.

2) Organizacija rada s obzirom na pitanje umora, nesreće, bolesti, posljedice posla ha trudne žene..., držanje tijela i kretanje za vrijeme rada, neprestana primjena istih udova ili istih mišića sa neizbježivim posljedicama na držanje tijela, osobito kod omladine...«¹⁰

U predavanju gđice Graff (Pariš), generalne sekretarice Zemaljskog Saveza Ženskih Staleških Udruženja čitamo i ove statistike:

I. Glavna zanimanja žena:

Ratarstvo: *Francuska*. Sudjelovanje žena u opadanju. *Njemačka*. Ratarstvo uposluje više od milijun radnica i 3 i pol milijuna ženskih članova porodica. Sudjelovanje je u opadanju. *Jugoslavija*. Bilo samo 425 žena zabavljeno ratarstvom prema očito netočnim podacima.

industrija odjeće; *Njemačka*, g. 1907. 721.455, a g. 1925. 870.229 radnica.

Tekstilna industrija: Belgija. 1910 (54.000) 1926 (88.000). *Njemačka*. 66 po sto radnica. *Jugoslavija*. 57 po sto radnica. *Japan*. 80 po sto radnica. *Austrija*. 64 po sto radnica, *čehoslovačka*. 60 po sto radnica. *Engleska*. 60 po sto radnica.

Zaposlenje u hotelima: Jugoslavija. 45 po sto žena. *Njemačka*. 58,50 po sto žena.

Služinčad: Njemačka. 99 po sto žena. *Jugoslavija*. 80 po sto žena.

»Moramo doći do toga, da opadne broj žena, koje vani rade, da majke ostanu u svojim domovima i obiteljima, da mogu čestito vršiti najvažnije dužnosti, koje se sastoje u tome, da djeca budu dobro odgojena, da budu dobri kršćani i dobri građani. S blagostanjem porodice bilo bi osigurano i blagostanje društva, kojega je bitni elemenat porodica.«¹¹ Tako završuje svoj referat g. Graff.

Htio sam ovim tek upozoriti riasu javnost, napose prave prijatelje našega radništva na zaista kršćanski rad Međunarodnog Saveza Kršćanskih Sindikata u duhu papinskih okružnica »za pravdu i ljubav u gospodarskom životu, u odnosima među pojedincima, klasama i narodima, ... sa Bogom za novi svijet.«¹²

I. Oršanić.

¹⁰ Ibidem, str. 402. i dalje.

¹¹ Die Arbeit der christlichen Gewerkschaftsinternationale 1928 - 1932., str. 551. Za gornje podatke por. ibid., str. 531. i dalje.

¹² Ibidem, str. 19.